

Год. V.

Број 18.

**НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.**

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

УРЕДНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 7. маја 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост Патријарх српски Георгије
Бранковић благоизволео је, због оболелог стања
околног протопрезвитера карловачког Стефана

Чобанића, обављање протопрезвитерских послова
новерити, до даљег расположења, пароху карло-
вачком Василију Константиновићу.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалици.

(Наставак).

Досада смо се бавили својствима *физичке*
природе људске, а сада прелазимо у област *ду-*
ховне стране човекова бића. Божије откривење
нас учи: „да човек имаде душу, која је ква-
литативно различна од телесне материје, и ако
са њиме сачињава нешто формално и једно“;

да је она *материјална* и *супстанцијална*, т.
ј. самостална, засебна, *разумна*, одарена сло-
бодном вољом, *бесмртна*, — дакле прилика
божија“.

Књига „Постања“ вели: „И сотвори Бог
человѣка перстѣмъ вземъ ѿ земли; и вдухъ

вѣ лице егѡ дыханіе жизни и вѣсть чело-
вѣкъ вѣ дѣшѣ живѣ“ (Быт. 2, 7.). Бесмртност
човекове душе доказује се на више места св.
писма. Тако се у књизи „Екклесијаста“ каже:
„И возвратитсѧ персть вѣ землю, ꙗкоже и
вѣк и дѣхъ возвратитсѧ къ Богѣ и даде
его“ (Екл. 12, 7.). А и сами син божији И.
Христос уверава нас о тој истини са сличним
нагласком: „**Не оубойтесѧ ѿ оубивающихъ тѣло,**
дѣши же не могѣщихъ оубити; оубойтесѧ же
паче могѣщихъ и дѣшѣ и тѣло погѣбити вѣ
вѣнѣ“ (Мат. 10, 28); па и све ознаке смрти
у св. писму *старога* завета као „преселења
к оцевима“ (Быт. 25, 8 срав. *ibid* 15, 1 etc.);
све изреке св. књига *нового* завета о некада-
њој награди и казни човека после земаљскога
живота, доказују, да је наука хришћанске цркве
о души у божијем откривењу основана.

Но сада настаје питање, да ли та хриш-
ћанска наука о души може опстати и пред на-
учним мишљењем, пред разумом и искуством, или
противници откривене религије имају право?
Главни противници те науке су *пантеизам* и
материјализам. „Човек — вели пантеиста и
идеалиста — је само **ДУХ**; тело је произи-
шло из духа и са њиме је битно једно; „тело“
је само огрубели дух“. Но овако схваћане
човекова бића је апсурдно. Јер ако је тело
еволуција душе, откуда онда фактична зави-
сност духовнога живота од телесних утисака
и стања? Нарочито, откуда онда помућивања
психичкога живота и разне душевне болести,
као: лудило, блесавост, суманутост и т. д.?
Како тумачи једнострани апстрактни спириту-
ализам физичку *смрт*? Зашто онда *мора* душа
да остави тело, кад се тело до извесног сте-
пена разорило? Даље, како тумачи та хипотеза
постајање *појединих бића*, индивидуализовање
органичних живота? Како се може делити што
се има као *једно* замислити? (S. Volkmann:
„Lehrbuch der Psychologie vom Standpunkte des
Realismus“. Cöthen, 1875. I. 117. сљ.). — На
против, *материјалиста* вели: „човјек је само
материја; што ми називамо „духом“, то је
само утанчана материја, то су само материји
битно својствене особине и силе, то је само
результат састава материјалних елемената, из
којих се човек састоји“. — Сад нам дакле
предстоји *двојака* задаћа: да најпре утврдимо
позитивним доказима *хришћанску науку о*
души, и за тим да критички посмотримо тврдње

и приговоре материјализма против те хришћан-
ске науке.

Прво ћемо разјаснити и на чисто извести
појам о *души* у опште и о њеном одношају
према телесном, — материјалном У ту сврху
ћемо претходно казати шта је „живот“ и шта
називамо „*живо*“. „Живим“ називамо оно, што
се миче и креће и то изнутра на спољашње,
тако, да је оно, што креће и оно, што је по-
кренуто, једно и исто биће. Од тога кретања,
које иде изнутра, ваља добро разликовати оно,
које се збива усљед неког *спољашњег* импулза,
дакле усљед неког узрока, који *с поља* делује.
Орао н. пр. приближује се свом плену помоћу
снаге, која је у њему; на против, камен до-
лази к својој мети само усљед неког спољаш-
њег импулза, некога кретања, које није већ
по себи било у њему, но које му је саопштила
нека рука, која покреће. Ми зовемо тело, које
се *само собом* и *изнутра* креће, — *орга-*
низмом; а оно, што се само усљед неког
спољашњег импулза креће, називамо *механи-*
змом. С тога је механизам, машина н. пр.
вештачки удешен сат; јер кретање у сату, у
машини, дано му је *с поља*, а не лежи по
себи у њему. Организам је већ *биљка*, *жи-*
вотиња, најпосле *човек*; јер све те твари и-
мају саме у себи силу самосвојнога кретања,
неко *животно начело*, које је основ њихова
бића и радиности. Где је дакле животна сила,
ту је и нека унутарња радиност.

Међу живим бићима на земљи разликујемо
животну силу, животно начело у *биљке*, *жи-*
вотиње и *човека*. У биљци показује се та жи-
вотна сила растењем, храњењем и расплођи-
вањем; она је унутарње и битно везана за
органе и дејствује само преко органа и њи-
хових хемијско-физикалних састојака, снага и
законâ; а то животно начело означавамо по-
ближе као *вегетативно*. Но то вегетативно
животно начело *стоји вѣк над простим сна-*
гама материје, којима се оно по извесним,
од творца опредељеним законима и целима
служи. — Над вегетативном животном силом
биљке стоји животно начело *животиње*; јер
се овде поред вегетативне радиности налази
још осећање и својевољно кретање, па с тога
називамо животно начело *животиње сензати-*
вним. И у животиње је као и у биљке жи-
вотно начело везано за телесни организам и
дејствује само помоћу њега; но њено дело-

ваће није ипак ограничено само на своје сопствено тело, — него се простире и на друге објекте, који су од ње *различни*. — Највиши облик живота на нашој земљи је најпосле *човек*. У њему се налази не само вегетативна и сензитивна, него и *интелективна* радиност, — *разум, самосвест, слободна воља*, те баш с тога *не може носилац* те радиности, животно начело, које у *човеку* ради, бити битно својствено телесним органчма и за њихове материјалне елементе везано, као што је то случај у биљке и животиње. С тога оно не делује само помоћу телесних органа, него по свом *духовном* карактеру *непосредно* и *само собом* и простире се *по предмету* своје радиности не само на оно, што се даје чулно приметити и осетити, него на *целу област* како *природне*, тако и *наши природне истине*; то је *разумно* — *слободна човекова душа*, која као такова по своје опстанку и трајању није чисто материјалним телом условљена и према томе усљед његова распадања у своје бићу промењена, — то је *бесмртна човечија душа*.

Васколики органски живот захтева ради разјасњења свога постајања и опстанка неку *животну силу*, неко *животно начело*, које стоји над законима материје, које материју себи потчињава и њоме се служи као дејство неке више творачке свемоћи.

Но тиме је задан материјализму у *науци о души* опасан ударац; јер материјализам стоји и пада са тврдњом: оно, што ми називамо „духом“, „животом“, са свима његовим радовима, само је резултат механичких и хемијских процеса, продукт комбинације извесних твари. Кад би то стојало, онда би се морао организам згодном комбинацијом дати сасвим лако удесити и оправити; јер елементи, из којих се организам састоји, еквиваленти њихове смесе науци су познати; па при свем томе није науци још никада пошло за руком, да ма и само једну травку или листић какве биљке хемијско-физикалним путем произведе. Узрок је јасан: ту оскудева *животна сила*, а ову не може никакво људско оштроумље попунити и произвести, — то је искључива прерогатива Бога, свемогућег творца. Исто тако је ништав изговор: ако науци није још *до сада* пошло за руком, да из неорганских твари

органски живот произведе, — можда ће јој то доцније за руком поћи. А шта друго значи то признање, до ли: тражити ону по своје бићу нама непознату, но по свом деловању нама добро познату *силу*, коју ми *животно* *силом* називамо? Тај приговор тек би онда имао неке вредности, кад би нам материјализам могао показати *доказани очевидни факти* вештачкога организовања. Но то он не може и неће никада моћи, *као што неће никада моћи неко дејство произвести свога узрока*; јер не производи комбинација тварних елемената душу, него баш *на против*: животно начело је оно, што комбинује материјалне елементе и употребљује их за градњу организма, што већ из тога факта излази, да од оног тренутка, кад се животно начело одели од организма, наступа у место животнога процеса, *процес шрулења*, усљед кога се хемијски елементи, које животна сила више не одржава и не спаја опет по својим првобитним законима спајају и *материјалне* силе, које су дотле вишим законима органскога живота савлађиване, улазе опет без препреке у своја права. С тога се у овом предмету и изражава стари мајстор у Хемији, *Либиг*, овако: „ми не можемо ни једнога органског споја из његових елемената произвести; никада неће хемији поћи за руком, да у својој лабораторији једну ћелијцу, један мишићни кончић, један живац, у опште једном речи, један у истини органски, нужним својствима снабдевени део организма створи. Све, што ми можемо, то је, да снагу, која у органским спојевима делује, која их спаја, мењамо, повећавамо или умањујемо; да из два, три, четири спојена органска атома, атоме вишега реда произведемо“. (*Chemische Briefe I. стр. 252.*). Па и сами најфанатичнији присталица материјализма, *Бихнер* признаје: „кад би наука била приморана, да неку животну снагу призна, онда би морали допустити, да нека виша рука улази у ток природних појава“ (*Büchner: „Kraft und Stoff“ стр. 245.*). Згодно примећује у овом погледу *Шоенхауер*: „пolemисање против неке животне силе, које је данашњим даном модом постало, не заслужује поред васколикога свог отменог лица да се назове ни лажним, ни погрешним, нити глупавим“ (*Parerga und Paralip. II. 127.*).

(Наставиће се.)

Разночтене кз свѣщеннихъ церковно-словѣнскихъ книгахъ.

У посланици првој кз КоринѠанѡмъ у 1. гл. 22 и 23 ст. стоји у руском издању од г. 1875 овако: **Понеже и Исдѣе знаменіа просѣтъ, и Єлины премѣдрости ищѣтъ: Мы же проповѣдѣемъ Христа распѣта, Исдѣемъ оубѡ соблазнъ, Єлиномъ же безѣміе: Самѣмъ же звѣннымъ Исдѣемъ же и Єлиномъ Христа Божію силѡ и Божію премѣдростъ.** То исто мјесто гласи тако исто и у издању од г. 1864. А у издању руском од г. 1755 гласи то мјесто овако: **Понеже и Исдѣе знаменіа просѣтъ, и Єлины премѣдрости ищѣтъ. Мы же проповѣдѣемъ Христа распѣта, Исдѣемъ оубѡ соблазнъ, Єлиномъ же безѣміе: Самѣмъ же звѣннымъ, Исдѣемъ же и єлиномъ, Христа, божію силѡ, и божію премѣдростъ.** Кад се ово старије издање са омијем доцнијим издањима испореди, онда се јасно види како су старија издања тачнија, савршенија по језику. У првој реченици у доцнијим издањима пише **Єлины** са **ы**, што је по руској ортографији, а у старом издању од г. 1755. пише **Єлины** са **и** као што треба, јер је и прави завршетак у номинативу множине и у старословенском језику код номина *о-врете* мушкога рода. Дакле **Єлины** за номинатив множине није добро него **Єлины** као што је у издању од г. 1755. У другој реченици у доцнијим издањима стоји: **самѣмъ звѣннымъ**. Овдје је **самѣмъ** у оба доцнија издања погрјешно мјесто **самѣмъ**, јер је ово датив множине и по сложеној доклинацији мора имати у црквено-словенском језику обличје **самѣмъ**, а не **самѣмъ**. **Самѣмъ** не значи ништа и не представља никаквога облика. Али ко зна да се

ријеч **самѣмъ** мијења по замјеничкој доклинацији и да му је тамо мјесто, тај ће одмах видјети да је у старом руском издању од год. 1755 облик **самѣмъ** бољи, савршенији, јер је из оне доклинације, којој припада по својој природи, а облик **самѣмъ** (који у доцнијим руским издањима долази још и погрјешно наштампан **самѣмъ**) постао је доцније по аналогји сложене доклинације: **добрѣмъ**. Ко то зна, тај ће пристати уз мене да је старије издање руско од г. 1755. тачније и савршеније по језику од доцнијих руских издања. Кад напошљетку испоредимо Сарајевско издање са омијем руским издањима, онда ћемо видјети да Сарајевско издање одговара старијем руском издању од г. 1755 и да је још у нечему и тачније од самога тога рускога издања од г. 1755. То је споменуто мјесто наштампано у Сарајевском издању овако: **Понеже и Исдѣе знаменіа просѣтъ, и Єлины премѣдрости ищѣтъ: Мы же проповѣдѣемъ Христа распѣта, Исдѣемъ оубѡ соблазнъ, єлиномъ же безѣміе: Самѣмъ же звѣннымъ Исдѣемъ же и Єлиномъ, Христа, божію силѡ и божію премѣдростъ.** Овдје видимо да над **самѣмъ** и **звѣннымъ** стоји још „облечена“, што у издању од год. 1755 нема. У толико је још тачније Сарајевско издање што ће читалац одмах знати из тијех „облечених“ да је то датив множине и не ће га бркати са инструменталом јединине мушкога рода, те ће тијем брже доћи до правога смисла у тој реченици. И ово нас дакле мјесто изазива да спомињемо Сарајевско издање с похвалом.

Карловици.

Ј. Живановић.

СМРТ ГРЈЕШНИКА И СМРТ ПРАВЕДНИКА.

Проповијед Масильонова.

С француског превода Јован Узелац.

(Свршетак).

Тако види свијет и сву славу своју праведна душа на смртној постели. И кад служитељ цркве дође, да јој говори о Богу, о ништавости људских ствари; те свете истине, тако нове за грешника у посљедњем моменту, за њу су само обичне ствари, обично свијетло које ни-

кад с вида пуштала није; те утјешљиве истине њој су тад најмилија забава; о њима мисли, она ужива у њима; она их урезује на дну срца, гдје су увијек биле, да си их пред очи ставља. Тај говор служитеља Христова, њој није ништа ново, ништа страшно; то је говор срца њезина;

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

то су осјећаји свега живота њезина. За њу ништа утјешније није, него кад слуша говор о Богу, ког је увијек љубила, о вјечнијем добрима, које је увијек желела, о срећи другог живота, за који је увијек уздисала; о ништавости свијета, ког је она увијек презирала. Ни један други говор она подносити, ни друго приповиједање слушати не може, већ о милосрђу Бога њезинијех отаца; и жали за часовима које је поклонити морала управи земаљске куће, и рапологати баштином својијех предака! Каково еретно ускићење! каков свети покрет љубави, радости, поуздања, захвалности, збива се тад у тој вијерној души! Њена се вјера поновљава, њена љубав, њен жар се распламђује, њено кајање се буди. Чим је ближе растајање са земним човјеком, тим више се нови човјек усавршава, испуњаје; чим се више земаљска кућа његова руши, тим више се душа његова диже и чисти; чим се више тијело ништи тим се више дух његов ослобађа и пренавља: по пут сјајног пламена који јасније свијетли, чим се више ослобађа од материје, која га задржава; тако и душа, чим се више тијело, гдје је прикочана била, троши и руши.

Ох! разговор о Богу мучи умирућег грешника на смртној постељи: он јој више повећава његова зла, његова глава трпи, његов мир њиме је нарушен; и треба поштедити слабост његову, говорећ му само неколико zgodнијех ријечи; мора се пазити, да му дуљина говора не падне тешко; треба ухватити те часове, да му се говори о Богу, који ће му судити и кога он никад познао није; ту треба свете вештине љубазности, и скоро га варати да се сјети свога спаса. Служитељ цркве ријетко му се приближује, јер добро осјећа, да му је само на терет. Он их отискује као пророке жалосне и немиле, он забашурује говор о спасу, као вијест смрти, и тужни разговор, који умара. Он тражи да ублажи своја зла приповиједањем дјела и сујете свијета и вијека, која га је живота обузимала. Боже велики! и ти допушташ, да несретник тај до смрти се противи истини, да га слике свијета и у овом последњем моменту занимају; и да му човијек не смије говорити о Богу, кога се је увијек бојао служити и познати.

Ал не заборави душу вијерну; она не само, да не види ништа на смртној постељи, већ се и не растаје с ничим, што би она цијенила и за чим би жалила. Јер браћо, од чега би ју смрт одијелити могла, што би било вриједно њене жало-

сти и суза? Зар од свијета? Ох! од свијета у ком је она, као туђинац живела, гдје је наплазила само на саблазан, која је ожалошћавала вјеру њезину, гдје се је могла спотакнути невиност њезина; зар од запријека и сметња које су је мучиле. Зар од онога што је још против воље њезине дијели, између неба и замље; Не може се много жалити за оним што се никад волило ни љубило није. Зар је смрт дијели од добара и богатства њезина? Ах! та њено благо бијаше увијек на небу; њена добра бијаху добра сиромака: она их не губи; она ето иде да их нађе бесмртна у крилу самог Бога. Зар од њезиних наслова и достојанства? Ах! то је јарам, ког она ебацује; једини наслов који јој је увијек драгоцјен и мио био, јест онај, ког је примила при светом крштењу, ког мора носити пред Бога, и који јој даје право на обећану вјечност. Зар ју смрт дијели од њезиних бљижни, њезинијех пријатеља? Ох! она зна, да одлази прије њих само један часак, да смрт не раставља оне, које је љубав сјединила на земљи и да ће на брзо сједињени у крилу божјем, сачињавати исту цркву и исти народ, и наслађивати се милинама бесмртног друшта. Зар је раставља смрт од дјецe њезине? Она им оставља Господа за оца; свој примјер, своје поуке у наслијеђе, своју вољу и благослов за последњу утјеху; и као Давид умире она, који је молио за сина свога Соломона, не времену срећу, нег срце савршено, љубав према закону и страх према Богу својијех отаца: **Голомонѡ же сѡб моѡмѡ даждѡ сѡце благо, да хранитѡ заповѡди твоѡ.** (1 паралип. XIX, 19).

Зар је раставља, са тијелом њезинијем? Ох! од тијела, ког је она увијек казнила, мучила; које је она сматрала, као непријатеља свога, због ког још овиси од осјећаја и меса, које ју обарало под теретом сваковрснијех потреба; од те земне куће, која ју је заробљену држала, која је продужавала дане њена прогонства и ропства; која јој је сметала да се сједини Исусом Христом. Ах! она жели, као и св. Павле своје ослобођење. То је одијело страшно, ког се ослобађа, то је зид који ју дијели од Бога њезина; тај зид се руши, пушта ју слободном, да може лијетати према вјечним висинама.

И тако њу смрт не дијели од ничега, јер ју је већ вјера одијелила од свега. Ја не кажем, да промјена, која настаје на смртној постељи, и која у очајање баца умирућег грјешника, не мијења баш ништа у вијерној

души. Истина, њен разум се гаси; ал одавна га је она, потчинила под јарам вјере, и угасила ништаву свјетлост његову, пред свијетлошћу Божјом и дубљином његовијех тајана. Те умируће очи потамњују и устављају се на свима видљивим стварима; ал одавна гледала је она само невидљиве. Њен се непомични језик завезује и укочује; ал одавна је с њиме на опрезу била; и у шутњи преминула о милосрђу Бога њезинијех отаца. Сва сјетила њезина отупљују и губе своју природну радњу и дјеловање; ал одавна се је она одрекла себе саме. И у сасвим другом смислу него ништави идоли, она је имала очи, ал није видела; имала уши, ал није чула; чуло мириса, ал се њиме није служила, окусе, ал је уживала само небесне ствари.

Напосљетку се црте ништаве љепоте бришу, ал одавна сва љепота њезина била је у унутарности; она је увијек настојала, само да пољепши душу своју даровима љубави и правде.

Ништа се дакле за ту душу не мијења на смртној постељи. Њезино се тијело руши, сви створови ишчезавају, свјетлост се гаси, сва природа се уништава и усред свију тијех промијена она се сама не мијења, она сама остаје увијек иста. Какову вјеру, браћо, показује вијерник на смртној постељи! Како је призор праведне душе, у последњем моменту томе, достојан Бога, анђела и људи! Тада вијерни изгледа као учитељ људи и свију створења; тада та душа, већ учесница величине и непромјенљивости Божје, с којим се ето сјединити иде, диже се нада све: над свијетом, без да више учествује у њему; над смртним тијелом, а да није за њег прикопчана; међу плачем и јецањем својијех ближњи и пријатеља, без да чује и да их позна, усред забуне и сметње, коју смрт њезина рађа. А да не губи своју мирноћу: **вх мертвиџх слободџ** (Пел. LXXXVII. 6.); она је већ непомична у крилу божјем.

Како је дивно, што је живела у послушности према закону Господњем и што умире у страху његову! Како осјећа узвишеност вјере вијерна душа у последњем часу томе! То је час њене славе и њене побједи; то је тачка, у којој се сједињује сав сјај живота њезина, и њезинијех врлина. Како је дивно погледати тада праведника, како мирно и достојанствено ступа према вјечности! И као да је онај пророк потпуно имао право, кад је, гледајући обећану земљу, тријумф свога хода, поуздање својијех пјесама, кад је

написао: **да оумретьх душа моџ вх дшлхџх праведнихџх и вџди сџкма моџ, аџкоже сџкма ихџ.** (Числ. XXIII, 10.)

Ето браћо моја, што испуњује вијерну душу на смртној постељи, радошћу и утјехом: мисао на будућност, сигурност вјечности. Грешник док је здрав, гледа у будућност ту мирнијем оком; ал у последњем овом моменту кад ју види из ближе, његова се мирноћа претвара у грозу и страх. Праведна душа на против, за смртног живота свога није се усудила сталним оком ни погледати у дубину суда Божијега; она је спрема себи спас у страху и дрхтању; она је дрхтала на саму помисао ове страшне будућности, гдје ће и сами праведници једва спашени бити ако им се без милосрђа буде судило; ал на смртној постељи, Бог мира који јој се показује, ублажује њезине муке; њезин страх на једном престаје, и претвара се у слатку наду. Она пробија већ умирућим очима облак смртности, који ју још обавија, и види, као св. Стеван, престо славе, и Сина човјечјега с десне стране Оца, који чека да ју прими; види ту бесмртну домовину, за ком је она увијек уздисала, у којој је увијек духом пребивала; тај свети Сион, ког је Бог отаца њезинијех испунио славом својом, славом својом и својом присутношћу, гдје она очарава изабране своје ријеком наслада, даје да уживају неизрецива добра која је приправио онима, који су га љубили; тај град божјег народа; то мјесто светиње, стан праведника и пророка, гдје ће она паћи браћу своју, с којима ју је љубав сјединила на земљи, с којима ће она вјечито благосиљати милосрђе Господа, и пјевати њима хвале љубави.

Ох! тако кад служитељи цркве долазе најзад јавити овој души, да је час њезин куцнуо и да се вјечност приближује; кад долазе казати јој у име цркве која их шаље: устани хришћанска душо, хајде на посљетку са земље гдје си дуго била страна и заборављена, дани биједи и искушења твог уминуше; ето долази праведни судија, да раскине везе твоје смртности; поврати се у крило божје, из ког си отишла; остави свијет, који није тебе достојан: Иди хришћанска душо. Бог се смиловао на сузе твоје, он иде да ти отвори путе светијех и врата вјечности. Иди хришћанска душо; иди сједини се са небеском црквом, која те чека; сјети се браће своје, коју остављаш на земљи, која су још извржена искушењу и олујини; дај се ганути стањем цркве

овдје дође, која те је родила у Исусу Христу, која са весељем гледа гдје одлазиш. Стреси са себе ропство, прекини везе, које те од женика твог дијеле. Иди хришћанска душо. Они који почињају у Господу, не ће погинути; ми те не губимо него да те наскоро нађемо са Христом у царству светијех; тијело, које остављаш за пљен црва и трулежи, доћи ће брзо за тобом, бесмртно и славно; ни једна влас главе твоје неће пропасти; остаће у праху твоје сјеме бесмртности, све до дана ускрнућа, кад ће суве ил иструнуле кости твоје оживити и показати се сјајнијим од сјаја. Каква је срећа за те, да остављаш већ једном све биједи, које нас још растужују, да нијеси више у опасности, као браћа твоја, да изгубе Бога, коме ти идеш; да затвараш очи своје пред свима саблазнима које нас огорћавају; пред сујетом, која нас завађа, пред примјерима који и нас повлаче, пред трудима који нас обарају!

Каква је срећа отићи већ једном из места, гдје нам све дозлогрђује, гдје нас све каља, гдје смо на терет себи самима, гдје живимо, да се само несретнима учинимо, и ићи у мјесто мира покоја и радости, гдје се само Богом наслађујемо којег а љубимо!

Иди хришћанска душо. Какова новица радости и бесмртности за ту душу! Каков свети

положај! С каквим миром, поуздањем, захвалношћу прима га она! Она подиже, као старац Симеон, к небу своје умируће очи: и гледајући Господа свога, који долази к њој, говори: Раскини, о Боже, о Боже мој, по твојој вољи овај остатак смртности, те слабе везе, које ме још задржавају! Ја очекујем у миру и нади испуњење твојијех обећања.

Тако очишћена кајањем светог и хришћанског живота; ојачана последњим лијеком цркве, окупана у крви Јагњета, одржана надом обећања, утјешена жаром духа, који пребива у њој, зрела за вјечност, са светом радости затвара очи, за сва створења заспава мирно у Господу; враћа се у крило божје, из ког је изишла.

Браћо; ту је свако премишљање бескорисно. Таков је свршетак оних, који су живили у страху Господњем; њихова је смрт драгоцену пред Господом, као и живот њихов. — Такав је јадни свршетак оних, који су га заборавили до тог последњег часа: смрт грешника мрска је у очима божијим, као и њихов живот.

Ако живите у гријеху умријешете у страху, и ваша ће смрт бити вјечита. Ако живите праведно, умријешете мирно у праведничком поуздању, и ваша ће смрт бити само сретни прелаз благоволенијем бесмртности. Нек буде тако.

Зрмања.

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.**

(Наставак).

Име села јал вароши по оном реду, како су иста у поменути протокол „исповѣдвшихъ“ уведена, је су следећа:

1. **Карошъ Гечдѣ** (Duna-Szekcső) 2. **Гело Вемени** (Vémend) 3. **Гело Бождкѣ** (Bozsok) 4. **Гело Шиберакѣ** (Somberek) 5. **Гело Гарчинѣ** (Rác-Göresöny) 6. **Карошъ Мѣхачѣ** (Mohács) 7. **Гело Ланѣсѣ** (Lancsúk) 8. **Гело Липова** (Liptód) 9. **Гело Мајорвола** (Bóly, Boja) 10. **Гело Борѣтѣ** (Borjád) 11. **Гело Поче** (Pócs) 12. **Гело Виравошѣ** (Virágos) 13. **Гело Титошѣ** (Rác-Töttös) 14. **Мајш Гело** (Maiss) 15. **Гело Липова** (Lipova) 16. **Безедекѣ** (Bezedeck) 17. **Гело Шарокѣ** (Sarok) 18. **Гело Иванѣ** (Iván) 19. **Гело Илоцаѣ** (Illocska) 20. **Гело Моношторѣ** (Monostor) 21. **Гело Бора**

наворѣ (Baranyavör) 22. **Банѣ** (Baán) 23. **Гело Кишкалоѣ** (Kisfalud) 24. **Гѣлошѣ** (Herczeg Szöllös) 25. **Тарда** (Dárda) 26. **Качвала** (Kácsfalú) 27. **Болманѣ** (Bolymán) 28. **Беремѣ** (Bereménd) 29. **Мајорѣ Вола** (Magyar Bóly) 30. **Гело Вилланѣ** (Villány) 31. **Карошъ Шиклошѣ** (Siklós)

Број „исповѣдавшихъ“ из свију 31. места износи укупно 3463. прав. Срба и Српкиња.

Да се је оволико хиљада православних само једанпут у поменутој години 1735. исповедило — из садржине самог протокола судити можемо, јер нигдје једно исто име укупно са презименом двапут јал више пути уписано не налазимо ама баш ни у

једном месту, што би иначе морало бити, да се је ма из којег места њи више пута исповедили преко целе год 1735.

Уписивање имена и презимена „исповѣдавшихса“ односно вођење протокола види се по рукопису да је једна рука свршавала у једно исто време, јер се по исписаном протоколу самом јасно види, да је једним истим мастилом вођен, а мастило припољу своју ни за пуних ових 160 година није изгубило.

Овде још и то приметити имам, да се рукопис наслова на поменутом протоколу — у свему разликује од оног рукописа који се дуж целог протокола налази, почем је онај наслов у писању и тадашњем правопису извјезбана рука написала.

Тако исто и последњи исписани лист, који задњим корицама служи поменутом протоколу, показује, да нити је она рука писала, која је наслов протоколу прибјележила, нити се у опште слаже са рукописом самог протокола, јамачно дакле трећи неко исписао је онај последњи лист; ал поименце: ко је натпис протокола написао, ко је протокол водио, ко ли је последњи лист исписао? у целом протоколу нигди забележено није, само толико се тврдити може, да су ови сви калуђери манастира Грабовца били, као и то: да је поменути протокол својина управо манастира Грабовца, види се и из тога: што се на исписаном последњем листу налазе и ове речи:

„В' манастирѣ нашѣ коња продали — — —“ а то други манастир није могао бити до манастир Грабовац у талнапској жупанији као једини манастир који у будимској дијецези лежи. Ал има и један еклатантан доказ: да је поменути протокол својина манастира Грабовца, а тај је, што се исти протокол у истом манастиру Грабовцу нашао; нашао пак на жалост не на оном месту гдје се манастирски списи, дакле у манастирској архиви, чувају, него на оном месту гдје се са свим други наширићи употребљују, нашао га пак главом многозаслужени прота и парох будимски г. Јеремије Мађаревић на највеће своје гнушање прије две године приликом своје каноничке визитације у манастиру Грабовцу те ми на очување, односно ради саопштења уручио.

Кад смо и ови неколико примедба учинили намеће нам се друга још два питања, наиме:

1. Гдје — у ком месту — обављена је ова исповјед њих 3463. душа право-славних? и

2. У који пост од четири годишњих поста?

На ово питање, кад би тврдили, да се је онај силни народ у манастиру Грабовцу исповедио — премда се у поменутом протоколу међу „исповѣдавшихса“ још и много попова на броју њих 20 помињу као:

- а. „попз Николай“ из вароши Сечуја,
- б. „попз Димитрій“ и „попз Миѡан“ из села Вемена.
- в. „попз Мовсей“ из Шумберка.
- г. „попз Стефан“ из вароши Мохача.
- д. „попз Їванѣ из села Ланчуга
- ђ. „попз Теоѡдорѣ из села Титоша.
- е. „попз Евкашин“ из села Мајме.
- ж. „попз Теоѡдор, попз Ђѣтмиј, попз Константинѣ“ из Бана.

з. „попз Стојан, попз Пантелиа из села Кишфалубе.

- и. „попз“ из Херцег Суљаша.
- ј. „попз Їванѣ, попз Пано“ из Качфале.
- к. „попз Марко из Болмана
- л. „попз Ђѣмеѡнѣ из Бремена
- љ. „попз“ из села Виљана. и
- м. „попз Їванѣ из вароши Шиклуша.

ипак ова тврдња никаквога темеља неби имала, јер није вјероватна. Мучно би било и то тврдити, да је овај силни народ, њи 3463 православних душа уједно исто време — као договорно — из разних места барањске жупације у манастир Грабовац присијео!

Ако је пак — рецимо — ова огромна маса људи прије једног дана на вече присијела у манастир Грабовац, питање је: гдје је конаковао тај силни народ, гдје ли су се кочија и множина њихових коња сместити могла? кад у селу Грабовцу поред манастира није више могло бити у оно доба до 8—10 домова српских, а сам манастир Грабовац богме мало је коме у залишним одајама својим конака могао дати, поред 3—4 ћелије за калуђере; а још кад додамо и оних 20 попова. Нај-после кад би ко баш и то тврдио: да се

је онај силни народ, на броју њи 3463 православних душа, у један исти дан исповједио а уједно и причестио — тврдио би таково што, што у немогућност спада, па да су баш и поменити попови њи 20 учествовали при извршавању исповједи и св. причешћа, као испомагачи у друштву неколико калуђера, јер при обављању исповједи и св. причешћа — без сумње много би времена протекло, а гдје је још и оно време, које се изгуби при оној прилици кад се сваки поједини пре исповједи уписати морао: је ли он домаћин, је ли она домаћица, је ли брат је ли син, је ли кћер је ли снаја, најпосле је ли он слуга и је ли она слушкиња? па да их тако сваког по именце, а домаћина понајвише и са презименом у дотичну рубрику — која је у поменутом протоколу означена — уведе.

То све, као што рекох у један дан обавити заиста не би се могло, а да је толико хиљада њи, и за други јал и трећи дан онде у манастиру Грабовцу на окупу остало, то се не може ни претпоставити.

Међутим саопштим ја чудне ове околности старом пријатељу свом, у близини, честитом пароху ловранском г. Петру Мирковићу, и поштем од њега као свештеника: да ми своје мњење у овој ствари саопшти, и он ми рече, да заиста није могуће за један дан 3463 православних душа исповједити, а још мање и причестити. У задњем случају требало би од половине „Агнеца“ 3463 честица извадити, односно за св. причешће толико хиљада честица раздјелити, а то није могуће, него је он тог увјерења: да она огромна маса људи на броју њих 3463 православних душа у оно доба ни видила није манастир Грабовца, те тако све оне комбинације, како се могао или није могао толики силан народ у један дан исповједити и причестити, са свим отпадају.

Просто — наставља г. пријатељ мој стари — испослат је био један стари калуђер као духовник, који је од села до села ишао и народ исповједао, јер таково што вазда је бивало код нас, па и данас

се по гдје гдје то исто дешава да се из ког манастира калуђери као духовници шаљу у велики пост да народ исповједају.

Ја од своје стране потпуно прихваћам мњење свог старог пријатеља г. Мирковића, јер видим да није без основа.

Дакле братство манастира Грабовца испослало је у оно доба једног саслужитеља свог: старог калуђера као духовника, да иде од места до места, и исповеда православно народ у „јерархији мохачопољској.“

Тим начином је дакле год. 1735. испослани духовник из манастира Грабовца пошао на пут, те најпре и најпре у „варошк Сечѣи“ стигао. Из Сечуја морао је Дунавом до Мохача, те од овуд сва оближња места, по оном реду као што су иста у поменутом протоколу једно за другим означена, похађати, док је најудаљенија тачка била „варошк Шиклоушк.“

И тек сада долазим на чисто са много пута поменути протоколом, то јест: да је испослати духовник исти протокол при руци имати морао, па је у њега сваког оног који се за исповјед пријавио у дотичну рубрику по именце, а „домаћине“ већином са презименима заједно увео, те држим да она могућност није искључена, да је такови духовник са собом и мастило — тинту — из манастира Грабовца понео, јер види се да је протокол једним мастилом исписан.

Најпосле преостаје ми још на то одговорити: у који се пост од 4 годишњи поста обавила исповјед?

Кад узмемо да у наслову протокола изрично стоји прибјележено ово: „Акта 1735. феврѣарѣа 16. дне“ то јест да је од 16. фебр. почело уписивање имена оних православних хришћана „мѣжескаго и женскаго пола во епархїи мѣхачкополској“, који су се из дотичног села јал вароши исповједили — онда на горње питање као извјесно одговорити можемо: да се је исповјед године 1735. управо о ускршњем посту обавила, јер је поменуте год. ускршњи пост почео 10. фебр.

ДОДАТАК*)

„антифонима са бденија Великог Четвртка“.

Три пута се одрекао Петар
И на мах је разумео речи,
Што му пређе казане бејаху;
Али сузе покајања к Теби
Принео је из дубине срца:
Спаси мене и очисти, Боже!

Изреците, неваљали људи:
Шта од нашег слушали сте Спаса!
Зар вам није поставио закон,

Испунио пророчка учења?
Па како сте и мислити могли,
Да Пилату на суд га Предате?
Бога Слова од вишњег Творца!..
Он је наших Избавитељ душа!

Појемо Те, Богомајко Дево;
Јер си Христа родила нам Бога,
Који Тобом људима — од клетве,
Осуђења дао је слободу!

И. М. П.

Шематизам православне епархије далматинске и истријске за г. 1895.

Достављен нам је добротом епархијске тамошње управе, те из њега износимо и нашим читаоцима следеће податке:

Епархијски епископ је преосвештени и високодостојни Господин *Др. Никодим Милаш*.

Епископска конзисторија:

Председник је исте: епархијски Епископ; а приседника конзисторије има редовних и почасних.

Редовни су: г. *Доситеј Јовић архимандрит*, уједно и потпредседник конзисторије; и г. *Ђорђе Поповић* презвитер.

Једно место редовног приседника је упражњено.

Почасни приседници су: г. *Дамјан Доброта*, бивши окр. протопрезвитер; г. *Спиридон Вуковић*, окр. протопрезвитер; г. *Серафим Калик*, епископски синђел; г. *Стефан Јавор*, презвитер.

Управитељ конзисторијске канцеларије је редовни приседник конзисторије г. *Ђорђе Поповић*. Канцеларија има свога канцелисту и једног послужитеља.

О епископској конзисторији доноси Шематизам ове податке:

Декретом 19. септембра 1808., којијем је Наполеон I. установио далматинску епархију, наређено је било, да при епископу далматинском има постојати стални презвитерски савјет. Двије године касње, француска влада декретом 24. јула 1810, именује шест свештенијех лица из право-

славног далматинског клира, која су имала састављати тај савјет. Овај презвитерски савјет није у осталом никада потпун постојао, и 1841. године њега већ са свијем нема. Још године 1834. покрене код бечке владе питање о устројству конзисторије бивши далматински епископ Јосиф Рајачић, — и тек услијед настојања епископа Пантелејмона Живковића и епископа Јеротеја Мутибарића била је издана царска одлука 28. јула 1853., којом се установљавала епископска конзисторија за далматинску епархију Ова конзисторија почела је да ради у јуну 1860. — По основном листу конзисторије, њу састављају, под предсједништвом епископа: конзисторијски архимандрит, као замјеник епископов, и пет, које плаћенијех редовнијех, које почаснијех, присједника, које све именује Његово Величанство Цар на предлог епископа (царске одлуке: 1. фебруара 1868. и 24. августа 1870). Кад је почела конзисторија да ради, именовани су били: архимандрит, као потпредседник конзисторије, и три редовна и два почасна присједника. Послије основања бококоторске епархије, која је добила своју посебну конзисторију, број редовнијех присједника задарске конзисторије био је смањен са једнијем, те су остала поред архимандрита, два редовна и два почасна присједника. Ово је узаконено било царском одлуком 13. септембра 1877. Новом царском одлуком од 13. јануара 1894. умножен је досадашњи број

*) При сеоби штампарије — по свој прилици — забацила се ова 3 одељка у рукопису. Нека се ставе на почетку истих песама у броју 15. У истом броју ваља и ове крупније штамп. погрешке исправити — као: у II. одељку (строфи): *љубиш*, — у VI.: *обличена*, — у IX.: *једином*, у XI: *одабрана* — овако: *љубим*, — *обличена*, — *јединоме*, — *одбрана*.

почаснијех консисторијских приједника са још два приједника, те је од сада консисторија састављена, под предсједништвом епарх. епископа, од архимандрита, као потпредсједника консисторије, два редовна плаћена приједника и четири приједника почасна. — Унутрашња уредба консисторије нормирана је посебнијем пословником, који је утврђен царском одлуком 24. августа 1870.

Свештенство при епископији је ово:

Преч. Серафим Калик, епископски синђел, редовни професор богословије и ректор богословског сјеменишта у Задру. Преч. Никанор Ракетић, епископски синђел, редовни професор богословије у Задру. Настојатељ манастира Крке преч. Јеротеј Цвијетић, јерођакон, економ богословског сјеменишта у Задру.

Настојатељи манастира:

1. у *Крки*: г. Никанор Ракетић епископски синђел;
2. у *Крути*: г. Прокопије Самарцић, игуман.
3. у *Драговићу*: г. Силвестар Богавац, игуман.

Свршетком г. 1894 било је у епархији далматинској и истријској: 3 манастира, 5 прото-презвитерата, 53 парохије, 3 капеланије, 80 црква; 10.077 домова, 73.084 душа. Презвитера чина монашког 23, чина световног 49; ђакона чина монашког 2, а световног ниједан. Родило се у г. 1894 законите деце 2876, незаконите 228; венчало се првобрачних 497, а другобрачних 136; умрло је 1997. Прешло је у православну веру 21 женскиње; а из православне вере 1 мушкиње и 27 женскиња.

О богословском заводу задарском доноси Шематизам ове податке:

Декретом Наполеона I. од 19. септембра 1808. наређено је било, да при далматинском епископу има постојати једна школа са сјемеништем ради обучавања православнога клира. Покушавано је било два пута, за вријеме француске владе у Далмацији, отворити и уредити ову школу, али се није могло постигнути у томе пунога успјеха. Епископ Брађевић завео је био 1821. године школу за православни клир са три свештеника унијатска из Галиције, али срећом та је школа само кратко вријеме трајала, и одмах је затворена била. Тек 1832. царском одлуком од 30. септембра основан је био са именом *клирикалне школе* завод, у коме би се имали изучити за свештеничку службу православни младићи, који имају позива за ту службу. Почела је ова школа радити у Шибенику 1833-34. шк. године, и по-

стојала је у Шибенику до краја 1840-41. шк. године. Кад је 1841 године пренесена била у Задар епископска катедра, прешла је из Шибеника у Задар и та клирикална школа, гдје је постојала до краја 1863-64. шк. године. Највишом царском одлуком од 14. октобра 1860. установљено је већ било, да се постојећа клирикална школа има реорганизовати. Ово је за тијем потврђено било другом царском одлуком од 25. октобра 1864. Потпуна реорганизација слиједила је почетком 1869-70. шк. године услјед царске одлуке од 5. јуна 1869., и од пређашње клирикалне школе постао је данашњи *богословски завод*. Односни *заводски устав* одобрен је министарском наредбом 6. августа 1894. бр. 25607.

Управитељ завода. Његово Преосвештенство госп. епархијски епископ. *Наставничко особље*. Преч. Никанор Ракетић, епископски синђел, редовни професор за педагогику са егзегетиком, црквено-словенски језик и новозавјетно-грчки језик. Преч. Серафим Калик, епископски синђел, редовни професор за црквену историју и црквено право. Преч. Стеван Јавор, свештеник, редовни професор за пастирско богословље, литургику, омилитику и педагогију са методиком; учитељ црквенога појања са правилом. Преч. Кирил Митровић, јеромонах, сунгент-професор за основно богословље, догматичко богословље, морално богословље и катихетику. Госп. Викентије Занела, доктор медицине и хирургије, сјеменишни лекар, предавач пасторалне медицине. Госп. С. Ловрић, учитељ енологије.

Слушалаца богословије било је концем шк. г. 1894. у IV години тројица, од којих један из горњо-карловачке, а један из накрачке дијецезе митрополије карловачке. У III години један слушалац и тај из горњо карловачке дијецезе. У II години осморица слушалаца, од којих један из горњо карловачке дијецезе.

У I години 2 слушалаца од којих један из горњо карловачке дијецезе. Уз богословски завод постојало је и „*сјемениште*“.

„Највишом царском одлуком од 5 јуна 1869. утврђено је 40 питомачкијех мјеста за младиће из далматинске и бокопоторске епархије, који се спремају за свештенички чин, и који се у сјеменишту издржавају о државном трошку. Са приволом ц. кр. владе може бити примљен на издржавање у сјеменишту и сваки онај младић, који је вољан да плаћа прописану годишњу своту новца, а жели се посветити свештеничком чину.

Дисциплинарна правила за питомце сјеменишта издана су 1883. године, и одобрена од ц. кр. владе далматинске декретом од 11. августа 1883. бр. 12285.

Ректор сјеменишта био је професор богословије, синђел преч. г. *Серафим Калик*.

Економ: преп. *Јеротеј Цвијетић*, јерођакон.

Љекар: госп. Др. *Викентије Занела*.

Префекти: *Никола Бркић*, слушалац IV. год. богословије и *Стеван Бијелић* ученик VIII. раз. гимназије.

Питомаца, који су у интернату у Задру: било је 29; а 11 њих који су уживали релутум у Котору.

Почетних закладних школа било је три, и то: у *Задру*, *Шибенику* и у *Пероју*.

Почетних школа свега у целој епархији у школ години 1894-95 има 46 на броју, од којих је комуналних: 19 мушких, 8 женских и 14 мешовитих; фондацијоналних 1 мушка, 1 женска и 2 мешовите; помоћних школа 1, са свега 2079 православне деце.

Заклада, којима управља и и које надзире средишња епархијска власт има свега 17; и то:

1., заклада за свештеничке удовице и сирочад у епархији са 22.222 фор. 39 н. иметка.

2. Заклада *Јована Бована* за издржавање српске мушке школе у Шибенику са иметком од 61.141 фор. 77 н.

3. Заклада *Бабић Вукиновићева*, за стипендије српским младићима, који се уче на универзитетима или руским духовним академијама, са иметком од 51.549 фор. 48 н.

4. Заклада архим. *Герасима Зелића*, за стипендије српским младићима, који се спремају за свештенички чин, са иметком од 28.280 фор. 69 н.

5. Заклада јером. *Силвестра Вуковића* за изображање православног срп. клира, са иметком од 8783 фор. 92 н.

6. Заклада јером. *Макарија Вукадиновића* за издржавање једне српске основне школе, са иметком од 10.956 фор. 70 н.

7. Заклада епископа *Стевана Кнежевића* за стипендије српским младићима, са иметком од 8333 фор. 83 н.

8. Заклада епископа *Стевана Кнежевића* за издржавање црквено-књижевнијех дјела, са иметком од 1368 фор. 42 н.

9. Заклада архим. *Атанасија Турлића* за изображање православног српског клира, са иметком од 4049 фор. 68 н.

10. Заклада *Петра Ковачевића* за издржавање српске дјевојачке школе у Шибенику, са иметком од 11000 фор.

11. Заклада *Николе Милетића* за стипендије српским младићима из Шибеника, за годишњу припомоћ сиромашнијем шибеничкијем породицама и за награду свештенику, који служи у фил. цркви св. Димитрија у Коњевратима, са иметком од 19521 фор. 79 н.

12. Заклада *Илије Поповића* за два годишња парастоса у парох. црквама: шибеничкој и скрадинској, са иметком од 413 фор. 10 н.

13. Заклада *Лазара Павковића* намјењена, да се од годишњијех добитака свега преданог његовог имања, два дијела употребе на корист парох. цркве Успенија Богоматере у Шибенику, а трећи дио на просвјетне цијељи, са иметком од 7455 фор. 68 н.

14. Заклада просвјетна *Лазара Павковића*. Ова заклада саставила се из трећег дијела годишњег прихода цјелокупне главнице Павковића (в. бр. XIII), а намјењена је на просвјетне цијељи у корист шибеничкијех православнојех синова, са иметком од 6188 фор. 62 н.

15. Заклада архим. *Герасима Зелића* за школу у Жегару са иметком од 16216 фор.

16. Заклада *Христифора Медовића* за годишњу припомоћ правосл. сиромашнијем дјевојкама удабеницима из Задра и Шибеника, са иметком од 1000 фор.

17. За градњу правосл. цркве у граду *Силету*. У готовини на чувању код консисторије 2242 фор. 50 н.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Са двора бачког епископа). У недељу 30 априла посетио је св. Патријарх Георгије, у дру-

штву са високопреосв. епископом пакрачким Мирном, високопреосв. Епископа бачког Германа. У двору је био у почаст високих посетилаца свечани обед.

(Законски предлози о слободи вероисповести и рецепцији Јевреја) расправљани су, прошле недеље, и *по срећи пут* у угарској горњој кући.

Оба предлога су примљена у генералној дебати за подлогу специјалне дебате; и то први са 117 против 116 гласова, а други са 108 против 107 гласова. *При оба гласања одлучио је глас председника*, јер су гласови били увек подељени.

Но у специјалној дебати страдале и један и други предлог баш у оним деловима својим, за које се владна странка највише бринула, а против којих се опозиција свом снагом својом борила.

Из законског предлога о слободи вероисповести избачени су §§ којима се хтело узаконити *безверје*; а из зак. предлога о рецепцији Јевреја избачен је § 2, којим се хтело узаконити, да Хришћани могу прелазити у јеврејску веру.

Опозиција против безверја била је са 5, а против прелаза Хришћана у јеврејску веру са 11 гласова јача од владине странке. Ми смо и с тиме задовољни.

Зак. предлог о рецепцији Јевреја, разуме се без §. 2., примљен је у трећем читању са 97 против 96 гласова. *И овист одлучио председнички глас!* А да ли је судба тих зак. предлога, тако искасањених, решена — још се не може рећи. При свршетку седница, чланови горње куће растајаху се са поздравима: „до виђења“!

И у овој срећој близи прошле горња два предлога, присуствовала су сва високопреосвештена господа наши Епископи са Његовом Светости, св. Патријархом Георгијем на челу.

Слава нашим Архиепископима, који ево већ толико пута доказаше, да су увек спремни и кадри сложено и истрајно стати на браник своје цркве и народа, кад интереси цркве и народа траже то. Слава им!

— (Српско-румунска делегација) изаслана у спору деобе помешаних српско-румунских црквених општина, састала се је 27 априла у Вршцу, у епископском двору и свршила за сад посао, који јој је поверен био, али тако, да се свршеним назвати не може. Изасланство нашег саборског одбора саста-

јало се у лицима високопреосв. Г. епископа вршачког *Нектарија*, и г. г. *Др. М. Полига* и *Др. Т. Недељковића*. Са румунске стране изаслани су: високопреосв. епископ *Попа*, г. г. *Др. В. Бабиш* и *Др. Ј. Гал*.

И ако су Срби делегати излазили румунској делегацији на сусрет са врло zgodним и повољним понудама и предлозима, ипак се до коначног споразума није могло доћи. Румунска делегација је постављала захтеве, које српска не мога прихватити, јер су сувише неоправдани са румунске, а штетни и неправедни за српску страну. Браћа Румуни би хтели да деле иметак и онај, који није њихов.

Српска делегација је предлог румунске узела на знање с тим, да ће о том предлогу поднети свој извештај саборском одбору, који ће исти предлог сам у своју расправу узети и о њему своје решење донети.

— (Стање школа у будимској епархији). По извештају, којег је епархијски школски одбор будимски поднео *Школскоме Савету*, има тамо 48 школа, од којих две немају учитеља. Од 46 учитеља, 18 су неспособљени. Деце, која су обавезна школу полазити има за дневну школу: 1130 мушких а 1150 женских; за повторну школу 430 мушких и 320 женских. Осим 200, сва остала деца полазила су редовно школу.

— (Други разред мушке препарандије у Пакрацу) отвориће се почетком школске године 1895/6.

(Цркве и манастири у Србији). По статистичким подацима, које износи г. Богољуб Јовановић, начелник одељења у министарству народне привреде у Србији, у првој свесци прилога за статистику Краљевине Србије, *било је г. 1889 у Србији свега 450 цркава и 51 манастир.*

— (Прелаз у Православље). Лавовска „Правда“ јавља, да је у Америци прешло на православље 10.000 тамо насељених Руса, Словака и Хрвата.

— (Стогодишњица Шафарикова). У прошли понедељак, 1 маја о. г. прославила је „Српска Матица“, стогодишњицу рођења словенског научењака *Павла Јосифа Шафарика*, који је и српској књижевности многа добра учинио. У тој свечаној седници књижевног одељења, говорио је у славу, а о раду и животу Шафариковом члан књижевног одељења, професор карловачке гимназије, г. *Ђорђе Магарашевић*. Говор је саслушан пажљиво, а примљен са врло ласкавим за говорника допадањем и одобравањем.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози
„фонду св. Саве“.

21. Од г. Јована Козобарића адм. парохије у Илоку . . . . . 6 ф. — н.
Приложине једном приликом: г. г. Јован Јовановић 1 фор. 50 по 1 фор. Софија Илић ђак. Гавра Букинац, Коста Догмановић Јован Козобарић, по 50 н. Мита Кирјановић. Прилози из 16. бр. „Српског Сиона“ . . . . . 250 ф. 16 н.
Свега 256 ф. 16 н.

Новци су предани управи срп. пар. цркв. фондова.

У СРПСКОЈ МАНАСТИРСКОЈ ШТАМПАРИЈИ

могу се добити ове књиге:

- 1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.
- 2.) **Нацрт за катихетичке беседе** с руског превео *Велко Миросављевић*. (Прештампано из „Српског Сиона“). Цена 10 н
- 3.) **Чланци о забавиштима**. По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Прештампано из „Српског Сиона“). Цена 15 н.
- 4.) **Породица и религија**. Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео *Јереј Илија Шумановић*. (Прештампано из „Срп. Сиона“). Цена 10 н.
- 5.) **Догматичко Богословије** први део превео и гдегде допунио протосинђел Митрофан Шевић.

О Г Л А С И.

Ad K 686/237 ex 1895

Е Д И К Т. 64 1—3

Услед бракоразводне молбе Живане Јосифовић рођ. Арсенић из Руме, против супруга јој Младена Јосифовића сада непозната боравишта — позива се овим речени Младен, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине, конзисторији овој или сам лично предетане или место садашњег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончасти.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 18/30, априла 1895.

Архидијецезална конзисторија.

О Г Л А С. 65 1—1

На основу закључка скупштинског од 2/14 о. о. намерава православна војачка црквена општина на цркви кров претрести, рогове уколико су поремећени учврстети, и нешто зида поправити, с тога одређује се лицитација за дан 16. (28 Мај) о. г. 9, сахати пре подне, у који ће се трошковник саставити и с подузетником најбољим уговор начинити.

Црквена општина у Војци.

ЈАВНА ДРАЖБА. 51 2—3

Мартоношка срп. правосл. цркв. школска општина, на основу свог решења у ванредној главној скупштини од 12. јануара 1895 год. број 4-ти и потврде Сл. Епарх. Адм: Одбора у Н. Саду из седнице од 21. фебруара (5. марта) 1859. год. Бр. А. О. 139/71 — расписује јавну дражбу на мањак, у погледу зидања свог „парохијалног дома“ на основу зготовљеног плана, предрачуна и условља по коме је истакнута цена у своти од 4730 фор. 54. Четир хиљ. седам стотина тридесет фор. 54 нов. а. вред.

План, предрачун и условља за градњу могу се до одређене дражбе тачно прегледати код овоместне црквене општине.

Дан јавне дражбе одређен је дана 7/19 маја 1895., после подне у 2 часа.

У Мартоношу 12/24 априла 1895. г.

Тоша Петаковић
перовођа
Младен Јосић
парох.
Влајко Еремић
председник

Бр. 3/зап. ex 1895.

С Т Е Ч А Ј. 63 1—3

На упражњено *учитељско* место за I. и II. разред српске вероисповедне школе у *Осеку* расписује се стечај.

Плата је учитељу 600 фор. а. вр. годишње и стан у нарави. Учитељу спада у дужност појати у цркви за левом певницом.

Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе овом одбору најдаље до 13. (25.) јунија т. г. поднети.

У Осеку 27. априла (9. маја) 1895.

Месни школеки одбор.

О Б Ј А В А 61 2—3

У Новом Саду *отвара се 3./15. маја т. г.* „Завод за лечење *хладном водом*, масажом и шведском гимнастиком против болести: нервозности ревматизма, хроничног катара у грлу, плућима, стомаку, цреви и бешици, отока у јетри (црној цигерици) слезини и материци, шуљева, навале крви у главу и прев, малокрвности и бледоће и т. д.

Пријавити се може у *заводу* сваки дан од 3—4 сата после подне.

Др. Л. Станојевић. Др. Ј. Велимировић.
Др. С. Леви.

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне парнице Кате Јовичић рођ. Галић из Вилова против отсутног јој супруга Владимира Јовичића из Гардиноваца, овде поведене — овим се речени Владимир Јовичић позива, да у року од 6 недеља дана потпише ој

Консисторији или лично предстане или место свога пребивања дознани, пошто ће се у противном случају брачна парница и без њега довршити.

Из консиет. седнице у Новом Саду 17. (19.) априла 1895. држане:

Епарх. консисторија Бачка.

55 3—3

БЛАТНО КУПАТИЛО „РУСАНДА“

У Меленци, Торонталској Жупанији у Банату отвара се сваке године 1. (13.) Маја, а свршава се 3. (15.) Септембра и лечи најпоспешније: скрофулозу у свима њеним многоврским видовима као: отечене жлезде, кожне болести, запаљење у костима и т. д., даље реуму, костобољу, заостале отоке после запаљења у зглавковима и жилама; старе ране особито при запаљењу и трулежу у костима; хроничне кожне болести — суве сврабове —; невралгије и у опште боловеу живцима и још друге.

Купатило је ове године знатно проширено и по модерном укусу изидано и удешено. Има три хотела, од којих су два општинска сасвим нова и елегантно намештена, велике дворане за ручавање и забаве; добра кујна и подрум, купатила са кадама од цемента и порцелана, леп парк, чист ваздух и стална музика.

Цене су у сваком погледу врло умерене.

Меленце има жељезничку пругу, која се спаја у В. Кикинди са државном угарском, а у В. Бечкерек у Вршачком и Панчевачком пругом. У Т. Бечеју, који је 1^{1/2} сат удаљен може се на Тиси лађом доћи.

На захтевање шаље бесплатно опис купатила и даје радо могућа извешћа.

Управа купатила.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА АНТОНА НОВОТНИЈА У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

← патентирана са отвореним одушкама провиђена звона, →

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 4 26

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

Наручбине се извршују брзо и тачно

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА

ОТПОЧЕЛА ЈЕ, У ИМЈЕ БОЖЈЕ, СВОЈ РАД У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА.

ПРЕПОРУЧУЈЕ П. Н.

ЕПАРХИЈСКИМ ВЛАСТИМА, ПАРОХИЈСКИМ ЗВАЊИМА, ШКОЛАМА

и свима просветним заводима,

ЦРКВЕНИМ И ПОЛИТИЧНИМ (УПРАВНИМ) ОПШТИНАМА, КЊИЖАРАМА,

НОВЧАНИМ ЗАВОДИМА И ТРГОВИНАМА:

како своје стовариште готових, овима потребних, тисканица, тако и израду свију наручбина, које би исте у овој штампарији учинити хтеле.

Наручбине се извршују брзо и тачно; израда је прецизна и најбоља, а цене најумереније.

Штампање књижевних дела узима ова штампарија или у накладу, или у израду по најповољнијим условима.

НА СТОВАРИШТУ ОВЕ ШТАМПАРИЈЕ МОГУ СЕ ДОБИТИ НАЈБОЉЕ, НАЈЛЕФТИНИЈЕ И НАЈРАЗНОВРСНИЈЕ ВРСТЕ ХАРТИЈЕ, КОВЕРАТА, ЗАРУЧНИХ КАРАТА, ПОСЕТНИЦА, ПОСМРТНИЦА И Т. Д.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У СР. КАРЛОВЦИМА

ОСНОВАЛА ЈЕ И СВОЈУ

КЊИГОВЕЗАЧКУ РАДЊУ

коју такође свима и свакоме препоручује, како са њезином израдом, тако и са најумеренијим ценама.

Чист добитак Српске Манастирске Штампарије намењен је потпомагању српске црквене и школске књижевности.

Своју радњу већ рад своје цељи препоручује најтоплије

Српска Манастирска Штампарија

У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА.

Наручбине се извршују брзо и тачно

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.